

The Abraham and Millie Arbesfeld
**Kollel and
Midreshet Yom Rishon**

Sunday Morning Learning Program

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG
WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Reflections
Relating to the
Resolution of the
World Trade Center
Agunah Cases*

Rabbi Yona Reiss

יב' אלול תשע"א • September 11, 2011

(1 תלמוד בבלי – מס' יבמות (קכא).

תנו רבנן: נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה, דברי רבי מאיר; וחכ"א: מים שיש להם סוף - אשתו מותרת, ושאיין להם סוף - אשתו אסורה. היכי דמי מים שיש להם סוף? אמר אביי: כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו. ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי, אנסבה רב שילא לדביתהו. אמר ליה רב לשמואל: תא נשמתי, אמר ליה: נשלח ליה ברישא. שלחו ליה: מים שאין להם סוף, אשתו אסורה או מותרת? שלח להו: אשתו אסורה. ואגמא דסמקי, מים שיש להם סוף או מים שאין להם סוף? שלח להו: מים שאין להם סוף הוא. ומר מאי טעמא עבד הכי? מיטעא טעינא, אנא סברי, כיון דקוו וקיימי - כמים שיש להם סוף דמי, ולא היא, כיון דאיכא גלי, אימור גלי אשפלו. קרי שמואל עליה דרב: +משלי י"ב+ לא יאונה לצדיק כל און; קרי רב עליה דשמואל: +משלי י"א+ ותשועה ברוב יועץ. תניא, אמר רבי: מעשה בשני בני אדם מכמריין מכמורין בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושהה חברו כדי שתצא נפשו ובא והודיע בתוך ביתו; למחר זרחה חמה והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד גדול בתוך ביתו. אמר רבי: כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מותרת, שאין להם סוף - אשתו אסורה. אי הכי, מים שיש להם סוף נמי ליחוש למחילה של דגים! במים שיש להם סוף, מחילה של דגים לא שכיחא. אמר רב אשי, הא דאמרו רבנן: מים שאין להם סוף אשתו אסורה, הני מילי באיניש דעלמא, אבל צורבא מרבנן לא, אי דסליק - קלא אית ליה. ולא היא, לא שנא איניש דעלמא ולא שנא צורבא מרבנן, דיעבד אין, לכתחלה לא.

Our Rabbis taught: If a married man fell into water, whether it is unbounded in nature, or circumscribed in nature, his wife is prohibited from remarrying. These are the words of Rabbi Meir. However, the Sages maintain that if the water is circumscribed in nature, his wife may remarry (because he is presumed dead) and if the water is unbounded in nature, his wife is prohibited from remarrying. What is the definition of water that is circumscribed in nature? Abaye explained that if a person could stand and see all four borders of the body of water [that is a circumscribed body of water]....

Rav Ashi said: this rule propounded by our Rabbis that when a man falls into an unbounded body of water his wife is prohibited only applies to a regular person; however, if a rabbinic scholar falls into the water, this rule is inapplicable because if he would have survived, the fact of his survival would become public knowledge. However, this is not correct for there is no distinction between a regular person and a rabbinic scholar. Rather, the rule with respect to both is that their wives are not permitted to remarry, but if they remarried, we would not compel them to divorce.

There is an early tradition that Rabbi Gamliel reported that "once I was traveling in a boat and I saw another boat that was sinking and I was devastated over the talmudic scholar who went down with the ship, and it was none other than Rabbi Akiva, and then when I disembarked from my ship he appeared and sat to study in front of me. I asked me, 'my son, who rescued you?' and he responded that 'I held on to a board of the ship and every time a wave passed over me, I bent my head [so it would pass over me]' ... at that moment, I proclaimed, 'how wise are the words of our Sages who stated that [only] water with visible borders can be relied upon to enable a woman to remarry,'"

(2 תוס' (שם)

ולא היא לא שנא צורבא מרבנן כו' - ואף על גב דרובייהו צורבא מרבנן אי סליק קלא אית ליה מכל מקום לא חיישינן לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי (רוב) גוססין דאין מעדיין עליהן אף על פי שרובן מתים.

In the case of a missing rabbinic scholar who fell into an infinite body of water, even though in the majority of cases, if he had survived, word would have spread. we do not rely upon such majority.

(3 תלמוד בבלי – מס' יבמות (קכא):

תנו רבנן: נפלו לתוך כבשן האש – מעדיין עליו,

Our Rabbis taught: if a man falls into a fiery furnace, we can testify on behalf of his wife that he is dead.

(4 תוס' (שם, ד"ה אין מזכירין)

ומיהו יש בירושל' נפל לגוב של אריות אין מעידין עליו שמא נעשה לו נס כדניאל נפל לכבשן של אש אין מעידין עליו חוששין שמא נעשה לו נס כחנניה מישאל ועזריה רוצה לומר שנפל באש וברח לו מן האש בשום ענין ור' מאיר חולק אברייטא דלעיל.

However, the Talmud Yerushalmi states that if a man falls into a fiery furnace, we cannot rely upon testimony to that effect in order to permit his wife to remarry, because we need to be concerned that perhaps he was rescued through the intervention of a miracle.

(5 תרומת הדשן (קלט')

ואע"ג דמסיק תלמודא לא שנא צורבא מרבנן ול"ש איניש דעלמא, היינו לכתחילה כדמסיק דיעבד אין לכתחילה לא. משום דלכתחילה אין לנו לחלק בגזירות חכמים כדמסיק נמי בתשובה דלעיל, דאין לבדות חלוקים מלבנו, אבל דיעבד שפיר דמי למיזל בתר אומדנא דמוכח טובא כי הך. ונראין הדברים בזמנינו אפי' אדם בינוני אם איתא דחי הוא עדיין הוה ליה קלא זה כמה שנים, טפי וטפי מקלא צורבא / שמא צ"ל: דצורבא / מדרבנן בזמן חכמי התלמוד, שהיו ישראל עם רב בכמה וכמה מקומות.

In our days even a person who is not a rabbinic scholar if he survived (a fall into unbounded waters) this fact would be much more publicized than the publicity of even a talmudic scholar's survival in the days of the Talmud [and therefore the fact that his survival has not been reported is stronger proof of his demise than in the past].

(6 שו"ת חתם סופר (אבה"ע סי' נח')

והנה בנ"ד בים לא טבע דנימא גלי אשפילוהו והובילוהו מעבר לנהר גוזן וכה"ג ורק חשש ששט על ידי שיכולת הנהר אל מקום פלוני אלמוני וידוע שלע"ע נשתנו הזמני' בענין זה ממה שהי' במיהם שעתה קביע בי דואר במתא בכל המדינות הידועות ואפילו מארצות תוגרמה מגיע הכתב אלינו בזמן קצר מאוד ואלו הי' עולה מהמים בכל מקום שהוא הי' מודיע לביתו ע"י איגרת ואו הי' מפקיע הקול אפי' ע"י מגיד חדשות שקורין צייטונג / עתון / והנה ביבמות קכ"א בעי רב אשי למימר דצורבא דאית לי' קלא שרי' אפי' לכתחיל' במשאל"ס ואע"ג דלית הלכתא כוותי' בהא היינו להתיר לכתחלה ועוד אפשר דלא נתפשט הקול בכל מקום אבל השתא בזמנינו א"א שלא יתפשט הקול ע"י ב"ד דקביע א"כ לכ"ע בדיעבד עכ"פ אם נישאת לא תצא ולכתחלה נמי ליכא אלא איסורא דרבנן.

Times have changed from the days of the Talmud, for now we have postal offices in all the countries, and people can spread the word of their survival through letters and newspapers. And that which the Talmud rejects the opinion of Rav Ashi in the Talmud Yevamot 121a who wanted to permit the wife of a talmudic scholar who fell into unbounded waters to remarry, because his survival would have been publicized ... perhaps that was applicable to those days when publicity would not have been AS widespread, but nowadays the word would spread much more ...

(7 "הדרום" – הרב גדליה דוב שוורץ

הנה התפוצצות הדלק מהאירונים בקומה שנתנגשו למגדלים דומה ממש לכבשן האש ואיתא ביבמות דף קכ"א ע"ב: ת"ר נפל לתוך כבשן האש מעידין עליו ליורה מלאה יין ושמן מעידין עליו וכו'. וכן נפסק בשו"ע אה"ע סי' י"ז סעי' ל' וע"ש בבאר היטב ס"ק צ"ה וז"ל המגיד בשם הרשב"א כתב דוקא דנפל לתוך הכבשן שהוא עמוק וא"י לעלות משם אבל אם נפל לתוך המדורה י"ל שמא יצא. א"נ אף לתוך המדורה והוא ששהה עליו כדי שישרף עכ"ל פי"ג מה"ג. ונ"ל דאיירי ששהה קצת כדי שישרפו רגליו ויכווצו כדי שלא יוכל לזוז משם דאל"כ פשיטא וכ"כ כנה"ג דף מ"ז ע"א עכ"ל הבאר היטב.

לפי המציאות של ההתנגשות של האוירון במגדל הצפוני בקומה הצ"ג לא נפלט שום איש מקומה הצ"ב ולמעלה כי האש הנורא ככבשן התפוצצה כ"כ עד שכל בנ"א שהיו שם נשרפו תיכף או שלא היו יכולים לצאת משם ע"י המעלות או הדרגות וכל מאות מכבי אש שבאו להציל היו מנועים להציל מכח האש והעשן המחניק על הקומות האלו ואח"כ המגדל התמוטט ונפל וכמה מאות מאנשי מכבי אש והמשרה נהרגו ע"י נפילה זו.

The explosion of fire from the airplanes crashing into the top floors of the World Trade Center on September 11, 2001 is directly akin to the case of the fiery furnace described in the Talmud in Yevamos 121b. However, the commentaries to the Shulkhan Arukh (Code of Jewish Law, Rabbi Joseph Caro 1488-1575) quote the Rashba (13th century, Spain) that this dispensation applies only to a deep furnace from which one could not emerge but if a person fell into a regular furnace, perhaps they emerged alive; or alternatively, the lenient dispensation may only apply to somebody who is known to have remained in the furnace for a long enough time that he would have been so badly burnt that he no longer could have escaped... The reality, however, With respect to the World Trade Center is that nobody escaped from above the 92nd floor of the North Tower after the planes collided into the Tower, in which case it is clear that everybody present was either burned immediately or trapped so that they had no ability to escape ...

(8) שו"ת יביע אומר – הרב עובדיה יוסף (י:יח)

הנה נראה שהנידון שלנו עדיף מאשר תרי רובי להיתרא, רוב אחד פשוט שבמקרה זה, שאין לו אה ורע כמעט בכל הדורות שקדמו לנו, בהתפוצצות המטוס על יושביו בתוך המגדל, והתבערה האיזומה שנגרמה בכך עם חמשים טון של דלק שבבטן המטוס, שהתפשטה מיד בכל רוחב המגדל, עד שלא השאירה מפלט לכל הנמצאים בקומות העליונות של המגדל, והסברא נותנת שכולם נלכדו בתוך התבערה באין להם מוצא להמלט, וגם לאחר שהתמוטט המגדל לגמרי, ונקברו תחתיו, בודאי שכולם נספו, ודמי להא דקי"ל (יבמות קכא) נפל לתוך בכבשן האש מעידים עליו שמת... ולא קי"ל כהירושלמי שהובא בתוס' שם, דאמרינן שחוששין שמא נעשה לו נס כחנניא מישאל ועזריה, כלומר שמא נפל לאש וברח לו מן האש בשום ענין. ע"ש. דקי"ל אין מזכירין מעשה נסים... וכל זה מביאנו לומר שבנ"ד שבודאי הוא גרוע יותר לאין שיעור מטביעה במים שאין להם סוף, שהחמירו בה חכמים משום שיש מיעוט המצוי דנמלטים... וכ"ש בנידון דידן שאין אפילו מיעוט של נמלטים, כי אין מפלט למו, וכולם עלו באש תופת. ואפילו אם נאמר שנחשב רק רוב... מ"מ מאחר שבפקודת הממשלה הוטל על צוות הצלה, לחפש תחת ההריסות חיפוש מדוקדק אחר ניצולים תחת עיי המפולת לאחר התמוטטות המגדלים, וביקשו ולא מצאו עוד ניצולים, אילו היה נשאר חי, קרוב לודאי שהיו מוצאים אותו, והוא עצמו היה מודיע על הישרדותו. אלא ודאי שגם הוא במתים חלקו. א"כ הו"ל תרי רובי לקולא.

There is no case in all previous generations that compares to the enormous explosion that occurred when the planes crashed into the World Trade Center, so that it is akin to the case of the fiery furnace described in Yevamos 121b. And we do not accept the opinion of the Talmud Yerushalmi quoted by Tosafot that we are worried that maybe a miracle occurred for the person, because we rule that the possibility of miracles is not within our purview of analysis (אין מזכירין מעשה נסים) and therefore this situation is much more severe than that of a man who fell into an unbounded body of water, where at least a discernible minority of victims actually survive...

(9) שלחן ערוך – אבה"ע (יז:כד)

מצאוהו הרוג או מת, אם פדחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימים, והכירוהו בהם שהוא פלוני, מעידין עליו. ואם ניטל אחד מאלו, אע"פ שיש להם סימנים מובהקים ביותר בכליו, אינם כלום דחיישינן לשאלה. ואפילו היו להם סימנים בגופו, ואפילו שומא, אין מעידין עליו. אבל היו להם בגופו סימנים מובהקים ביותר, מעידיים עליו. הגה: כגון שהיה לו יתר או חסר או שינוי באחד מאיבריו. אבל קטן או ארוך או חירור וסומק, לא הוי סימן מובהק (תשו"ה הרא"ש כלל נ"א). ואפי' קי' סימנים שאינן מובהקים אינם כלום, ואפי' להצטרף לשאר אומדנות המוכיחות אינם כלום (פסקי מהרא"י סימן קפ"א/קס"א/ורכ"ד).

Ironclad Simanin (identifying features) in a person's body can be relied upon for positive identification [of a corpse] to allow remarriage or his spouse.

(10) הרב שמואל וזנר

על דבר השאלה האם אפשר להתיר עגונה מכבלי העיגון על סמך בדיקה זו, התשובה התרח עגונה ניתנה לבית דין מוסמך בלבד כפי ראות עיניו בנידון שלפניו, ומ"מ באופן כללי יש להבדיל בנידון זה בין בדיקת דנ"א שיש התאמה בגוף האדם מעצמו לעצמו או שיש התאמה בין גוף האדם הנעדר לבין שני ההורים וצאצאים, בדיקה הגוף האדם מעצמו לעצמו הינו יותר מגדר סימן בינוני וקרוב לסימן מובהק, אבל אין לסמוך אך ורק על בדיקה זו אלא אם כן יש רגלים לסבר וצדדים נוספים ע"פ הלכה, אבל בדיקת דנ"א שנעשית ההתאמה בין גוף העדר בין הורים או צאצאים אינו יותר מגדר סימן בינוני בלבד.

Permitting a woman to remarry is a question entrusted to each competent Bet Din in accordance with their judgments based on each case before them; however as a general rule with respect to reliance upon DNA identification, in the event that the DNA comparison is based on DNA samples from the missing person himself, it is close to an ironclad *Simon* and can be relied upon together with other reliable circumstantial evidence...